

ماهیت، مبانی و احکام حق حبس در عقود معاوضی

دکتر اعظم امینی
عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

طیبر

زمستان ۱۳۹۵

سرشناسه	امینی، اعظم، ۱۳۵۹-
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	ماهیت، مبانی و احکام حق حبس در عقود معاوضی / اعظم امینی.
مشخصات نشر	مشهد: طنین قلم، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۸۸ ص.
شابک	978 - 600 - 7592 - 92 - 2
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا.
یادداشت	کتابنامه: ص، ۱۷۹-۱۸۸؛ هم‌چنین به صورت زیرنویس
موضوع	حق حبس (فقه)
موضوع	مقاله‌های فارسی - - قرن ۱۴
موضوع	Islamic Law (Liens)
موضوع	حق حبس - ایران
موضوع	Liens -- Iran
موضوع	خرید و فروش شرطی (فقه)
موضوع	Conditional Sales (Islamic Law)
موضوع	خرید و فروش شرطی - ایران
موضوع	Conditional Sales -- Iran
موضوع	زنا بویی (فقه) - ایران
موضوع	Marriage (Islamic Law)
موضوع	خرید و فروش شرطی (فقه)
موضوع	Conditional Sales (Islamic Law)
موضوع	فقه جعفری - قرن ۱۴
موضوع	Islamic Law, Jaffari - 14th Century
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۵ ۸ الف ۶۰ ج / ۱۹۸۱ BP
رده‌بندی دیویی	۲۹۷ / ۳۷۹
شماره کتاب‌شناسی ملی	۴۵۹۳۴۱۰

طريق
انتشارات خیرالم

ماهیت، مبانی و احکام حق حبس در عقود معاوضی
دکتر اعظم امینی (عضو هیأت علم دانشگاه پیام نور)

ناشر: انتشارات طنین قلم

صفحه آرای: زهرا صالح نژاد

نوبت چاپ: چاپ اول، زمستان ۱۳۹۵

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

چاپ: چاپخانه دانشگاه فردوسی مشهد

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۷۵۹۲ - ۹۲ - ۲

نشانی ناشر: taninghalem@yahoo.com

شماره تلفن: ۰۹۱۵۱۰۹۴۶۹۵

فروشگاه اینترنتی کتاب: www.ketab.ir/taninghalem

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل نخست: کلیات
۱۳	مبحث نخست: مفهوم شناسی
۱۳	گفتار نخست: حق
۱۸	گفتار دوم: حبس
۲۱	گفتار سوم: عقد معاوضی
۳۷	مبحث دوم: تاریخچه حق حبس عقود معاوضی در حقوق و فقه امامیه
۳۷	گفتار نخست: تاریخچه حق حبس عقود معاوضی در حقوق
۳۸	گفتار دوم: تاریخچه حق حبس عقود معاوضی در فقه امامیه
۴۳	فصل دوم: ماهیت و مبنای حق حبس در عقود معاوضی
۴۵	مقدمه بحث: ضمانت اجرای تعهدات قراردادی
۴۹	مبحث نخست: ماهیت حق حبس
۵۱	مبحث دوم: ماهیت دفاعی حق حبس در عقود معاوضی
۵۱	گفتار نخست: حسن نیت در حق حبس
۵۳	گفتار دوم: عدالت معاوضی
۵۷	مبحث سوم: بررسی مشروعیت حق حبس
۶۱	مبحث چهارم: مبنای حق حبس در عقود معاوضی
۶۲	گفتار نخست: قاعده لاضرر (نهی ضرر)
۶۹	گفتار دوم: بنای عقلا
۷۴	گفتار سوم: قاعده عدل و انصاف
۷۷	گفتار چهارم: عرف
۸۳	گفتار پنجم: شرط ضمنی
۸۵	گفتار ششم: شرط تبانی
۸۷	گفتار هفتم: اقتضای اطلاق عقد (مقتضای معاوضه)
۸۹	گفتار هشتم: رابطه علیت میان دو عقد

۹۰ خلاصه کلام مبحث چهارم

۹۱ فصل سوم: قلمرو اجرایی، احکام و آثار حق حبس در عقود معاوضی

۹۳ مبحث نخست: قلمرو اجرایی حق حبس

۱۰۲ خلاصه مبحث نخست

۱۰۵ مبحث دوم: احکام و آثار حق حبس

۱۲۶ خلاصه مبحث دوم

۱۲۷ مبحث سوم: خلاف قاعده بودن حق حبس

۱۳۰ خلاصه مبحث سوم

۱۳۱ فصل چهارم: موجبات و مسقطات حق حبس در عقود معاوضی

۱۳۳ مبحث نخست: شرایط ایجاد و اعمال حق حبس

۱۴۱ خلاصه مبحث نخست

۱۴۳ مبحث دوم: موارد سقوط حق حبس

۱۵۰ خلاصه مبحث دوم

۱۵۱ مبحث سوم: زوال حق حبس

۱۵۵ مبحث چهارم: شیوه اجرای حق حبس و نگی پایان دادن به تنازع ناشی از...

۱۵۶ گفتار اول: چگونگی پایان دادن به تنازع ناشی از حق حبس در فقه امامیه

۱۶۰ نتیجه مبحث

۱۶۱ مبحث پنجم: ثبوت حق حبس بعد از انحلال قرارداد

۱۶۵ نتایج، دستاوردها و پیشنهادها

۱۶۷ مبحث نخست: نتایج

۱۶۹ مبحث دوم: دستاوردها

۱۷۱ مبحث سوم: پیشنهادها

۱۷۲ ضmann: حق حبس در عقد نکاح

۱۷۳ گفتار نخست: مفهوم نکاح در لغت و اصطلاح

۱۷۳ گفتار دوم: وجه تمایز عقود معوض و معاوضی

۱۷۶ گفتار سوم: حق حبس در عقد نکاح (حق امتناع از تمکین)

۱۷۹ کتابنامه

پیشگفتار

حق حبس در عقود معاوضی، اختیاری برای هر یک از طرفین قرارداد است که بر این اساس به هر یک از دو طرف قرارداد این حق را می‌دهد که اجرای تعهد خود را موقوف به اجرای تعهد دیگری نماید و به تبع آن در عقود معاوضی نظیر: بیع و اجاره نیز به متعاملین این اختیار و اجازه را می‌دهد که در صورت عدم تسلیم ثمن یا بیع، طرف متبایل او نیز متقابلاً حاضر به تسلیم نشود. در واقع حق حبس، اصطلاحی فقهی، حقوقی است که به انگیزه تعادل و تنظیم روابط دو سویه یک تعهد و نیز مقرر دانستن نوعی ضمانت اجرا در صورت افساح یک طرف از اجرای تعهد خود است. این حق در مطلق عقود معاوضی وجود دارد و از جمله حقوقی است که مورد اتفاق فقها و حقوق‌دانان و در بیشتر نظامهای حقوقی پذیرفته و مورد قبول است.

بنابراین هیچ گونه تردیدی وجود ندارد که حق حبس به عنوان یک اعهده در تمام عقود معاوضی جریان و وسیله اجرای اجباری مفاد معامله است. اما چون نویسندگان فقه و حقوق از این موضوع به اختصار گذشته‌اند، عزم خود را جزم کردم تا با جمع‌آوری مطالب مربوط به ماهیت، مبنا، قلمرو اجرایی و احکام این حق بتوانم نقش و موقعیت این حق را در اجرای معاملات عقود معاوضی آشکار سازم. دامنه پژوهشی آن نیز صرفاً پرداختن به ماهیت و احکام حق حبس در عقود معاوضی از منظر فقه امامیه و حقوق مدنی ایران است.

این اثر شامل چهار فصل است. در فصل نخست به دو مبحث مفهوم‌شناسی و تاریخچه می‌پردازیم و اهم مفاهیم پرداخته شده در مبحث نخست، مفاهیم حق، عقد، حق حبس و عقود

معاوضی است و در مبحث دوم این فصل به تاریخچه حق حبس در فقه و حقوق ایران اشاره شده است و به این بیان که نامی به صورت یک قاعده کلی از این حق در قانون مدنی و یا فقه برده نشده است، اما مواد و یا متون فقهی در بر گیرنده این مفهوم در فقه و حقوق ایران وجود دارد، که در جای خود بحث شده است.

در فصل دوم، به مباحث ماهیت حق حبس مبنی بر عینی یا دینی بودن حق حبس و نظرات وارده در این بحث می پردازیم و بعد از آن به مبحث مبانی حق حبس در عقود معاوضی و ماهیت دفاعی آن و در پایان به نتیجه و خلاصه بحث پرداخته می شود و اینکه بنای عقلا می تواند، مهم ترین مبنا برای حق حبس در عقود معاوضی به شمار می آید.

در فصل سوم، به بررسی دو مبحث قلمرو اجرایی حق حبس، آثار و احکام آن حق در عقود معاوضی می پردازیم، که آیا حق حبس فراتر از عقود مبادله ای و یا قابل تجزیه است، در فصل چهارم، به بررسی دو مبحث مبادات و مسقطات حق حبس در فقه و حقوق موضوعه می پردازیم که در واقع فصل پایانی است که از بررسی این فصل به نتایج و دستاوردها در پایان پژوهش و سپس به حق حبس در نکاح در قسمت ششم پرداختیم. امید است مورد رضای حق و شما خوانندگان گرامی قرار بگیرد.